

IN MEMORIAM

ETNOGRĀFE AINA ALSUPE (10.12.1926.–29.12.2015.)

2015. gada 29. decembrī mūžībā aizgājusi etnogrāfe, habilitētā vēstures doktore, valsts emeritētā zinātniece Aina Alsupe.

Aina Alsupe dzimusi 1926. gada 10. decembrī Smiltenes apriņķa Launkalnes pagastā. Pēc Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes beigšanas 1952. gadā A. Alsupe uzsāka darbu Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā par zinātnisko līdzstrādnieci, bet no 1954. līdz 1990. gadam bija zinātniskā līdzstrādniece Latvijas Zinātņu akadēmijas Vēstures institūta Etnogrāfijas nodaļā, kur viņa strādāja pie amatniecības vēstures un tautas lietišķās mākslas attīstības (īpaši aušanas un audumu vēstures) problēmām.

Nozīmīgs devums Latvijas etnogrāfijas disciplīnas attīstībā ir A. Alsupes izstrādātās amatnieku un daiļamatnieku aptaujas anketas “Amatniecība Latvijā” un “Latvijas PSR daiļamata meistarū u.c. lietišķās mākslas studiju un pulciņu aptauja”, pēc kurām arī pati zinātniece veica aptaujas un iegūto materiālu zinātniski izvērtēja.

A. Alsupes plašais praktiskais un teorētiskais izziņas darbs, pētot amatniecības un tautas lietišķās mākslas attīstības problēmas, ir apkopots viņas zinātniskajās monogrāfijās un rakstos. A. Alsupe ir trīs monogrāfiju autore. Pirmais lielākais A. Alsupes patstāvīgais pētījums

ir monogrāfija *Audēji Vidzemē 19. gs. otrajā pusē un 20. gs. sākumā* (Rīga: Zinātne, 1982, 255 lpp.). Ši pētījuma loģisks turpinājums ir 2008. gadā ar Latvijas Nacionālā kultūras centra atbalstu izdotā A. Alsupes monogrāfija *Audumi Latgalē 20. gadsimtā* (Rīga: Tautas mākslas centrs, 2008, 276 lpp.), kas uzrakstīta uz 1955.–2005. gadā savākto materiālu bāzes. Sadarbībā ar Tautas mākslas centra metodiķi Ausmu Kargāni A. Alsupe uzrakstījusi grāmatu *Tautas lietišķā māksla Padomju Latvijā. 1970–1985* (Rīga: Zinātne, 1988, 225 lpp.).

A. Alsupe ir sastādījusi izdevuma *Latviešu tautas māksla 2. sējumu – Tekstilijas* (Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1962), rakstījusi par tautas lietišķo mākslu kolektīvajā darbā *Padomju Latvijas lauku iedzīvotāji un viņu kultūra mūsdienās* (Rīga: Zinātne, 1985). Starp A. Alsupes 70 zinātniskajiem rakstiem kā nozīmīgākie minami: “Latvijas linaudēju rakstraudži 18.–20. gs.” (grāmatā *Ornaments Latvijā*. Rīga: Zinātne, 1994, 85.–99. lpp.) un “Dāvināšana mūža godos Smiltenes apkārtnē 20. gadsimta pirmajā pusē” (izdevumā *Etnogrāfs profesors Dr. habil. hist. Saulvedis Cimermanis: Biobibliogrāfija. Darbā biedru veltījumi 70 gadu jubilejā*. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 1999, 65.–88. lpp.).

Līdztekus pētnieciskajam darbam 1963. gadā aizsākās A. Alsupes ilggadējā, radošā sadarbība ar Latvijas Nacionālo kultūras centru (agrāk Tautas mākslas centrs). Viņa ir bijusi Tautas daiļamata meistarū kvalifikācijas komisijas locekle, vairākus gadus arī šīs komisijas priekšsēdētāja un līdz pat 2008. gadam piedalījusies Latvijas tautas lietišķās mākslas izstāžu darbu atlasēs. No 1997. līdz 1999. gadam ir bijusi arī Latviešu tautastērpu vērtēšanas komisijas locekle un zinātniskā konsultante. Aktīvi iesaistoties Latvijas jaunās daiļamatnieku paaudzes zināšanu līmeņa celšanā, A. Alsupe ir nolasījusi neskaitāmas lekcijas par latviešu etnogrāfiju.

A. Alsupe ir saņēmusi vairākus nozīmīgus apbalvojumus: 2005. gadā par ieguldījumu zinātnē viņai piešķirta LZA Friča Brīvzemnieka balva; 2009. gadā par monogrāfiju *Audumi Latgalē 20. gadsimtā* – Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Gada balva kultūrā; 2012. gada 4. maijā, Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienā, Rīgas pils Ģerboņu zālē A. Alsupe tika iecelta par Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieci par mūža ieguldījumu etnogrāfijas zinātnes un lietišķās mākslas attīstībā un tautas atmiņas saglabāšanā un popularizēšanā.

Sit tibi terra levis!

Aija Jansone